

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2019-1-9>

УДК 791 : 37.091.32 : [7 : 93/94]

Волошенюк Оксана Валеріївна,

молодший науковий співробітник відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ, Київ, Україна, voloshenyukoksana00@gmail.com

Новікова Людмила Євгеніївна,

науковий співробітник відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ, кандидат мистецтвознавства, Київ, Україна, milla.novikova777@gmail.com

КІНОФІЛЬМ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА Й ІСТОРІЇ

Кіномистецтво є популярним способом поширення соціальних, моральних і культурних повідомлень, воно, як ніяке інше середовище, налагоджує емоційну й пізнавальну комунікації. У статті розглядаються можливості аналізу кіно-текстів з учнями старших класів, які можливо застосовувати під час уроків мистецтва та історії. Наводиться сценарій заняття для старшокласників, присвяченого жанру байопіку, надаються матеріал, запитання і завдання для роботи з учнями старшої школи.

Ключові слова: кіномистецтво, кінограмотність, аналіз фільму, байопік.

Медіаграмотність сьогодні визнано однією з сучасних ключових життєво необхідних навичок, як у позитивній, так і у формальній освіті. ЮНЕСКО класифікує кінограмотність як необхідну складову медіа-інформаційної грамотності. Особлива увага приділяється ролі європейського кіномистецтва, як одному з центральних набутків культури Європи. Один зі слоганів програми підтримки європейської кінопродукції так і звучить: «Європа любить кіно» (Europe loves cinema). Сьогодні, коли в Україні відбувається спалах українського кіномистецтва, ми можемо стверджувати, що і «Україна любить кіно». Кінематограф вважається ефективним і популярним способом поширення соціальних, моральних і культурних повідомлень, він як ніяке інше середовище

налагоджує емоційну і пізнавальну комунікації. Кіно як медіум не просто віддзеркалює картинку суспільства, а й відбиває саме його образ з усіма цінностями, звичаями, надіями і страхами. Голова Європейської кіноакадемії Вім Вендерс вважає, що на часі внесення до «порядку денного» європейської системи освіти предметів «кіноосвіта» і «кінограмотність» як стабільної інтегрованої частини шкільної програми, а не факультативів, що практикується нині в багатьох країнах. Кожен фільм «розмовляє» зі своєю аудиторією. Кінорежисери розповідають певні історії, передають певні ідеї. Навіть коли вони прагнуть просто розважити аудиторію, їхній фільм все одно буде мати певний сенс.

Про розуміння науковцями й педагогами різних країн важливості й необ-

хідності медіаосвіти в житті сучасних дітей свідчать започаткування і розвиток проектів, як наприклад, у Польщі – 10-річний проект «Шкільна фільмотека»; розробка програм та іншого навчально-методичного забезпечення для навчання учнів різних навчальних закладів (О. Волошенюк, О. Мокрогуз, Л. Новікова, С. Тримбач, Г. Черков – Україна; С. Шейбе, Ф. Рогоу – США; Ю. Усов, И. Вайсфельд, М. Шатерникова, М. Баженова, Е. Бондаренко, Л. Зазнобіна – Росія та ін.).

В Україні в рамках проекту USAID«У Медіа» був створений е-посібник [6] для вчителів, які викладають історію і медіаграмотність, а також ведуть курси, гуртки та ін.

Метою даної статті є ознайомлення вчителів загальноосвітніх шкіл з методами аналізу кінофільмів та представлення розробленого нами матеріалу до заняття, присвяченого жанру байопіку, запитання і завдання для роботи з учнями старшої школи.

Для чого взагалі потрібна кіноосвіта і кінограмотність? Задля засвоєння навичок оцінки кінотексту з точки зору ідеології, етики та естетики; обізнаності про місце та функцію фільму в сучасній культурі в контексті інших видів мистецтва та масових комунікаційних засобів; виопрацювання навичок критичного мислення; вивчення граматики кіномови, що дає змогу усвідомлювати і декодувати образну мову кіно.

Кожен фільм – це медіатекст, і через нього можна навчитися критично мислити та аналізувати. І кінознавці, і педагоги погоджуються, що аналіз та інтерпретацію фільму слід розглядати як основні методи кіноосвіти.

Першоумова ефективного аналізу – володіння граматиною кіномови. Функції аналізу та інтерпретації фільму під час вивчення шкільної програми можуть бути різними. З одного боку, вони дозволяють досягнути задум творця кінотвору, завдяки визначенню типу та жанру кінострічки, що дає змогу глибше «прочитати» зміст і форму даної роботи. Екранна культура об'єднує зображення, звук, рух, форму та колір. І аудиторія «декодує» сенс історії так, як інтерпретувала б усні чи письмові тексти. Переглядаючи фільм, глядач

півсвідомо застосовує весь свій попередній досвід і знання до того, що бачать на екрані. Кіно як засіб візуальної комунікації безпосередньо пов'язане зі питомою здатністю його мови створювати ілюзію реальності. Кінодійсність так само сильно і безпосередньо впливає на чуттєвість людини, як і власне дійсність.

Сюжет у кінематографі – структура, яка не обмежується сукупністю дій персонажів. Він органічно поєднує виражальні засоби внутрішньо кадрового простору, ракурсу камери, оптичні ефекти для знімання об'єктів, які реципієнт часто не розрізняє, але які саме і створюють «невербальну додану вартість» побаченого нами сюжету. Кожен кінообраз глядач трактує індивідуально й особистісно.

У посібнику польського проекту «Шкільна фільмотека» («Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli»), що реалізується вже близько десяти років, учителям у роботі з учнями рекомендується залучення наступних **методів аналізу фільму** на заняттях [2]:

Етапи аналізу фільмів (за А. Хігінсом)

1. Стимулюйте учнів думати і виражати себе.
2. Вчіться класифікувати факти щодо естетичних, моральних, філософських та соціологічних аспектів кінотвору.
3. Досліджуйте художній, психологічний, моральний та соціальний зміст фільму.
4. Зіставляйте фільм із реальністю, з іншими роботами даного режисера, іншими фільмами цього жанру або стильового напрямку.

Аналіз фільму (за Р. Кенді)

1. Де відбувається дія, в якому середовищі?
2. Який фон фільму, яка картина цього середовища презентована, наскільки докладно відтворена, чи відповідає реальності?
3. Чи спосіб подання цих середовищ цікавий глядачу? Чому?
4. Яка основна тема фільму та які її сторонні історії?
5. Що є рушійною силою драматичного конфлікту: зовнішні події чи внутрішня трансформація героїв?

Аналіз фільму

за образом головного героя

1. Як будується психологічний образ основних персонажів фільму?
2. Яка роль їхньої фізичної зовнішності?
3. Чи розв'язання драматичного конфлікту в фіналі фільму є більш успішним для позитивного або негативного персонажа? Чому режисер обирає саме такий фінал?
4. Наскільки вік героїв та їхній досвід впливають на їхню поведінку і вправдовують їх?
5. Які мотиви керують поведінкою героїв фільму?
6. Наскільки ми приймаємо або засуджуємо їхню поведінку?
7. В якій мірі вона відрізняється від прийнятих норм?

Ціннісний аналіз

Кіно репрезентує притаманне для певного суспільства уявне ставлення до реальних умов існування. Разом з тим можна сказати, що кіно бере активну участь у виробництві такого «уявного» ставлення: конструюючи певну картину дійсності, встановлюючи зв'язки та пріоритети, кіно пропонує нам певний спосіб розуміння та пояснення власних умов існування. Важливо розуміти, що саме ці уявні ставлення визначають «матеріальні настанови», а отже, й дії суб'єкта. А звідси, аналіз способу організації матеріалу в тому чи іншому фільмі дає нам ключ до розуміння роботи ідеологічних механізмів, що визначають наші власні життєві практики.

Покадровий аналіз (аналіз зображень) за образом головного героя

Ви можете використовувати цей метод для аналізу нерухомих зображень: кадрів, постерів, агітаційних плакатів, фотографій тощо. Виберіть зображення і поділіться ним із учнями (через надання копій та проектування).

1. Попросіть учнів уважно подивитися на зображення протягом тривалого часу. Нехай вони роздивляться форму, кольори, текстури, положення людей та / або об'єктів тощо.
2. Попросіть учнів записати те, що вони бачать, без тлумачення того, що намагається сказати зображення.
3. Запитайте учнів: чи виникли в них запитання щодо цієї картини.

4. Попросіть учнів обговорити у групі, щоб спробувати знайти відповіді.

5. Враховуючи історичний контекст і предмет твору, запитайте учнів, що вони думають про те, що художник намагається сказати.

6. Запитай учнів: хто, на їхню думку, є цільовою аудиторією цього зображення?

7. Попросіть кількох учнів поділитися інтерпретацією з класом із обов'язковим посиланням на конкретні елементи зображення, на те, що вони знають про історію того часу.

Сценарій заняття «Хто вони – герої українських байопіків?»

Поняття «байопік» – поєднання скорочень двох англійських слів «biographic+picture», що й означає «біографічний фільм», тобто ігрова картина про реальну визначну особистість. Цей жанр, починаючи з перших своїх зразків, виявляє чутливість до найактуальніших смислів доби, звертаючись до теми життя визначних людей, які з тих чи інших причин становлять особливий духовний, політичний чи мистецький інтерес для нації.

На початку заняття вчитель пропонує учням **запитання**:

Як ви думаєте, які історичні постаті були героями українських байопіків:

- на початку ХХ століття?
- в 1930-і роки?
- в 1950-і роки?
- в 1980-і роки?
- за доби Незалежності? (*Відповіді учнів фіксуються*).

Далі вчитель ознайомлює учнів із матеріалом заняття, супроводжуючи його фрагментами фільмів та ілюстраціями. (*Примітка: у статті використано ілюстрації з <http://www.dovzhenkocentre.org/>*).

Відлік українського байопіка починається від драми «Кочубей у темниці», яку поставив 1907 року в «Фотокіноательє» (Київ) режисер Олександр Суков-Верещагін, що сам зіграв і головну роль. Кочубей, попри його статус зрадника в національній історії, лишається українським державним діячем. Династія Романових вельми прихильно ставилась до страченого Петром I Кочубея як до політика, котрий зробив усе можливе, щоб завадити виходові України зі

складу Російської імперії. Його поховано в Києво-Печерському монастирі, у 1914 р. в Києві навіть встановлено пам'ятник Кочубеєві й Іскрі, який за радянської влади перероблено на пам'ятник учасникам січневого повстання 1918 р. Історія взаємин Василя Кочубея, його дочки Мотрі, Івана Мазепи й Петра I дала матеріал цілій низці кінострічок, створених піонерами українського кіно на початку ХХ ст. Найвідоміша з них – «Мазепа» (1914), поставлена кінорежисером Петром Чардиніним за однойменною драмою Юліуша Словацького з популярним Іваном Мозжухіном у головній ролі.

Цілком зрозуміло, що героєм кількох (1910, 1915, 1918 рр.) картин став позитивно інтерпретований Російською імперією Богдан Хмельницький. 1918 року вийшли біографічні стрічки про українського полководця Петра Конашевича-Сагайдачного («Сагайдачний») і про славетну актрису Віру Холодну («Тернистий шлях слави»).

У радянському кіно Василь Кочубей, як і Іван Мазепа, вважався персоною поп грата, бо міг навіювати думки про українську незалежність. Проте деякі постаті української історії ставали і героями кінострічок. Передусім слід згадати фільм Фавста Лопатинського «Кармелюк» (1931), де образ українського національного героя втілює один з провідних акторів «Березоля» і зірка першої величини тогочасного кіно Степан Шагайда (фото 1).

І режисера Фавста Лопатинського, і актора Степана Шагайду незаконно репресували, а реабілітували в другій

Фото 1. Кадр із фільму «Кармелюк» (1931, реж. Ф. Лопатинський). Степан Шагайда в ролі Кармелюка

Фото 2. Кадр з фільму «Тарас Шевченко» (1951, реж. І. Савченко). В ролі Тараса Шевченка – Сергій Бондарчук

половині 1950-х. У 1938 р. вийшла ще одна картина «Кармелюк», яку поставив Георгій Тасін, із Олександром Хвилею в головній ролі. А наприкінці десятиліття Олександр Довженко фільмує «Щорса» (1939) на особисте замовлення Й. Сталіна зробити «українського Чапаєва». Про ставлення майстра до цього байопіку говорить короткий запис у його щоденнику: «На «Щорсі» я заболів грудною хворобою».

Два наступні твори українського біографічного кіно – «Богдан Хмельницький» (1941) і «Тарас Шевченко» (1951). Слід зазначити, що кінорежисер Ігор Савченко розподілив ролі фільму «Тарас Шевченко» так, що російських персонажів грали російські актори, а українських – українські. Зокрема образ Шевченка втілює Сергій Бондарчук (українець з Херсонщини), його сестру зіграла Наталя Ужвій, російського актора українського походження Михайла Щепкіна – Гнат Юра, Миколу Костомарова – Лаврентій Масоха тощо (фото 2).

Щоправда, киргиза грав узбек Латіф Файзієв. Вдова Бондарчука, Ірина Скобцева, в одному з інтерв'ю розповідала, що роль Шевченка була в чоловіка улюбленою, що «Сергей Федорович прекрасно читал поэзию Тараса Шевченко. Он очень любил Украину. Мы и в Киеве бывали нередко. Когда приехали первый раз, всюду водил меня, показывал исторические места, рассказывал о них... К слову, я всегда старалась, чтобы у нас в доме были украинские сувениры: куманцы, рушники, веночек с маками и васильками». Український мелос композитора фільму Бориса Лятошинського насичував цей твір промовистим національним звучанням.

Фото 3. Афанасій Кочетков в ролі Довбуша у фільмі «Олекса Довбуш»

У 1950-ті в Україні вийшли біографічні стрічки «Іван Франко» (1956) Тимофія Левчука, «Олекса Довбуш» (1959) Віктора Іванова (фото 3).

На першій стрічці художницею з костюмів працювала Катерина Гаккебуш, на другій – Лідія Байкова. Обидві – легенди українського кіно.

1964 року Володимир Денисенко фільмує славетний байопік про Шевченка «Сон» зі студентом другого курсу Київського театрального інституту ім. І. К. Карпенка-Карого Іваном Миколайчуком у головній ролі, який одночасно знімається ще й у «Тінях забутих предків».

У випущеній у 1970-ті трилогії Тимофія Левчука «Дума про Ковпака» головну роль грає славетний український актор Кость Степанков.

На початку 1980-х до 1500-ліття Києва в столиці України проводилися великі реставраційні роботи, що мали забезпечити гідний стан історичних декорацій для святкування ювілею. Зокрема, вкрито свіжою позолотою бані храмів Києво-Печерської лаври, поновлено фасади й бані Володимирського собору й Андріївської церкви.

З нагоди ювілею один за одним створено два байопіки про державців Київської Русі. Над фільмом «Ярослав Мудрий» (1981, Григорій Кохан) працювали «Мосфільм» і Кіностудія ім. О. Довженка.

Аналізуючи тексти діалогів «Ярослава Мудрого» з часовою відстані, через понад три десятиліття, легко переконатися, що деякі важливі фрагменти в добу незалежності Україні піддаються зовсім іншій інтерпретації, ніж у період

створення фільму. Наприклад, коротенька розмова Ярослава Мудрого з очільниками церкви:

Ярослав. Чи потрібний Києву митрополит з Царгорода? Русича мислю я митрополитом.

Церковник. Князю, патріархія Царгородська не дозволить.

Ярослав. Покінчимо з печенігами, а там – і не питатимемо.

У брежнєвську добу згадка про бажання князя Ярослава зробити руську церкву самостійною й вивести з-під підпорядкування Царгорода стала можливою тільки як підґрунтя до непохитного авторитету єдиного чинного на той час керівництва православної церкви – Московського патріархату. Сучасне тлумачення цього уривка виводить на взаємини Української православної церкви Київського і Московського патріархатів і вказує на історичний прецедент, який підводить підґрунтя під легітимність виходу Української православної церкви з-під протекторату Москви.

Хоча в провідних ролях знімалися російські актори: Юрій Муравицький (Ярослав Мудрий), Петро Вельямінов (князь Володимир) і Леонід Філатов (Твердислав), у проєкті працювали й українські виконавці: Людмила Смородіна (дружина Ярослава), Раїса Недашківська (Рогніда), Костянтин Степанков (Мстислав Чернігівський), Олег Драч (князь Борис) та інші. Музика Євгена Станковича поєднала у звуковому образі картини старослов'янське й українське інтонаційне забарвлення. Камера одного з найкращих операторів київської школи, Фелікса Гілевича, надала зображенню колориту й масштабності фрески, підкреслила первозданну виразність пейзажів. Досвід цього масштабного фільмування виявився несподівано важливим наперед для її учасників, котрі вперше в житті пережили ідентифікацію зі своїми пращурами, які мешкали в Києві за часів Ярослава. Журнал «Новини кіноекрана» опублікував лист одного з 24 тисяч статистів «Ярослава Мудрого» О. Рисіна: «Одягнувши кольчугу, шолом, взявши до рук щит і меч, я «бився» в лавах захисників рідного Києва. Пишаюся нашими предками, життя яких яскраво відтворено в картині». Глядачі діста-

Фото 4. Кадр з фільму «Данило – князь Галицький» (1987, реж. Я. Лупій). Віктор Євграфов – у ролі князя Данила

ли змогу побачити на великому екрані майстерно відзняті фрески Софійського собору, книги першої в Київській Русі бібліотеки, створеної Ярославом. Усе це, незалежно від наміру замовників фільму вибудовувати міфологему тисячолітньої Русі-Росії (зокрема, залучили до фільмування Московський і Київський військові округи), допомогло українцям усвідомити себе часткою великої історії власної нації, відновлювало зв'язок часів.

1983 р. Юрій Ілленко зафільмував за власним сценарієм історичну драму «Легенда про княгиню Ольгу», головну роль в якій зіграла його дружина, Людмила Єфименко, а в ролі її маленького сина вперше з'явився на екрані син цього кінематографічного подружжя, Пилип Ілленко, який нині очолює Держкіно України.

Трилогію про Київську Русь завершила картина одеського режисера Ярослава Лупія «Данило – князь Галицький» (1987), присвячена визначному політичному діячеві Середньовіччя, на честь якого названо міжнародний аеропорт міста Львова (фото 4).

У 1980-ті виходить ще кілька помітних біографічних стрічок: «Повернення Баттерфляй» (1982, реж. Олег Фіалко) про Соломію Крушельницьку, «Прелюдія долі» (інша назва «Шахтарський герцог», 1983, реж. Сергій Лисецький) про Анатолія Солов'яненка, «...і в звуках пам'ять відгукнеться» (1986, реж. Тимофій Левчук) про Миколу Лисенка, «Кармелюк» (1985–1986, 4 с., реж. Григорій Кохан). На форумах кінематографічних сайтів досі з'являються численні питання кінолюбителів, де можна купити чи завантажити «Прелюдію долі». Свого

часу картина вийшла у прокат на 260 копіях і за перший рік показу мала 1,8 млн глядачів.

Починаючи з 1990-х, посилюється значення байопіку в світовому кіно, бо нарощування темпів глобалізації змушує різні країни по-новому осмислювати власну історію, шукати в ній оперття для своєї ідентичності. Реакцією на цей процес стає заснування 2004 року в Болонії фестивалю «Біографіаль», спеціалізованому на жанрі байопіку. Ірландець Мел Гібсон фільмує «Хоробре серце» (Brave Heart, 1995) про Вільяма Воллеса, героя боротьби шотландського народу проти влади Англії, який забезпечив Шотландії три століття незалежності. Попри захоплення президента України В. Ющенка цією картиною, його прагнення підтримати фільм такого класу, що персоналізував би українську історію, так і не було реалізоване. Британські кінематографісти один за одним ставлять фільми про добу королеви-цотливиці, яка заклала основи могутності Великої Британії: «Закоханий Шекспір» (1998), «Єлизавета» (2005), «Єлизавета: Золотий вік» (2007), «Анонім» (2011). З'являються нові кінофільми й телевізійні серіали, присвячені засадничому для британської ідентичності циклові легенд про короля Артура і лицарів Круглого столу: «Перший лицар» (1995), «Мерлін» (1998), «Король Артур» (2004), «Камелот» (2011). Сценаристом значної більшості згаданих британських фільмів і серіалів виступає Майкл Герст, який присвятив десятиліття свого життя вивченню історичних джерел і вільно орієнтується в хитросплетіннях європейської історії. Він же драматург телевізійного серіалу «Тюдори» (2007–2010), справжньої кінематографічної апології династії Тюдорів. 2018 року Мартін Скорсезе уклав з Герстом угоду про написання сценарію до серіалу «Цезарі», про правителів Римської імперії.

У 1990-ті українські документалісти активно звертаються до біографічного жанру, після розпаду СРСР працюючи над зміною національного канону. Ярослав Ланчак фільмує драму «З життя Остапа Вишні» (1991). Найпопулярнішим постановником байопіків виступає Олесь Янчук, відтворюючи на екрані долі доти заборонених видат-

Фото 5. Постер фільму «Владика Андрей» (2008, реж. О. Янчук)

них українців: «Атентат – Осіннє вбивство в Мюнхені» (1995) про Степана Бандеру, «Нескорений» (2000) про Романа Шухевича, «Залізна сотня» (2004) про поручника УПА Михайла Дуду і його Залізну сотню, «Владика Андрей» (2008), сценарій якого затверджували у Ватикані, про митрополита Андрея Шептицького (фото 5).

Прощальною картиною класика українського кіно Миколи Машенка стає його історична епопея «Богдан-Зиновій Хмельницький» (2008) із Володимиром Абазопулом у головній ролі. 2013 року Валерій Ямбурський фільмує «Гетьмана» з Костянтином Лінартовичем у ролі Богдана Хмельницького.

Усі зазначені картини були в прокаті, запам'яталися вітчизняному глядачеві, мали широкі обговорення, описані в кінознавчій літературі, деякі обійшли чимало міжнародних кінофестивалів.

Учитель: Порівняймо надану інформацію з прогнозами щодо героїв українських байопіків, який ми зробили на початку заняття.

Вправа 1. Метод: мозковий штурм. Запитання:

- Як і названих фільмів ви бачили?
- Звернення до якого періоду історії мовою кіно вважаєте актуальним?
- Кого б ви хотіли бачити героєм

українського байопіку? Наведіть 5 аргументів на користь цього героя.

- Який актор міг би втілити цей образ? Учитель позначає періоди історії і героїв, які учні вважають актуальними, і робить висновки, залежно від пропозицій учнів.

Таким чином, звернення до українських фільмів, зокрема жанру байопіку, аналіз цих фільмів учнями і їх обговорення з однолітками в супроводі вчителя на заняттях дозволить учням набувати кінематографічної грамотності. Така обізнаність сприятиме глибокому розумінню складних соціальних і політичних процесів, подій і конфліктних ситуацій, що відбувається в Україні.

Перспективним для подальших розвідок вбачаємо напрям розробки методичних рекомендацій для батьків як посередників у набутті дітьми основ медіаграмотності. Важливим видається надання батькам різних стратегій спілкування з дітьми, що залежить від віку дітей, змісту медіа та часу, яким вони керуються.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. редакцією В. В. Різуна. – Київ : Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
2. Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli pod redakcją Marianny Hajdukiewicz i Sylwii Żmijewskiej-Kwiręg. Warszawa, 2010.- 124 p. Filmoteka
3. Bazalgette, C. (2009). Impacts of Moving Image Education: A Summary of Research. Glasgow, Scotland: Scottish Screen.
4. Brooks, R., Cooper, A., Penke, L. (2012). Film: 21st Century Literacy. Teaching Using Film – Statistical Evidence. London, UK. BFI (British Film Institute) Retrieved from (Режим доступу: <http://www.bfi.org.uk/sites/bfi.org.uk/files/downloads/film-21st-century-literacy-teaching-using-film-statistical-evidence.pdf>)
5. Marsh, J., & Bearne, E. (2008). Moving Literacy On. Sheffield, UK: University of Sheffield.
6. Українська історія в кінофільмах : посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Мокрогуз О.П., Новікова Л. Е., Тримбач С. В., Черков Г. А. / за ред. Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. – Київ : ЦВП, АУП, 2018. – 57 с.

Волошенюк О. В., молодший научний сотрудник отдела экранно-сценических искусств и культурологии ИИФЭ им. М. Рильского НАНУ, Киев, Украина, voloshenyukoksana00@gmail.com; **Новікова Л. Е.,** научный сотрудник отдела экранно-сценических искусств и культурологии ИИФЭ им. М. Рильского НАНУ, кандидат искусствоведения, Киев, Украина, milla.novikova777@gmail.com **Кинофильмы на уроках искусства и истории** Киноискусство является популярным способом распространения социальных, моральных и

культурных сообщений, оно, как никакая другая среда, налаживает эмоциональную и познавательную коммуникацию. В статье рассматриваются возможности анализа кинотекста с учениками старших классов, которые можно применять во время уроков искусства и истории. Приводится сценарий занятия для старшеклассников, посвященный жанру байопика, предоставляются материал, вопросы и задания для работы с учащимися старших классов.

Ключевые слова: киноискусство, кинограмотность, анализ фильма, байопик.

Volosheniuk, O. V., Junior Researcher, Department of Screen and Stage Arts and Cultural Studies, Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology of the National Academy of Sciences, Kyiv, Ukraine, voloshenyukoksana00@gmail.com;

Novikova, L. Ye., Researcher, PhD in Art, Department of Screen and Stage Arts and Cultural Studies, Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology of the National Academy of Sciences, Kyiv, Ukraine, milla.novikova777@gmail.com

Film at Art and History lessons

The article focuses on the problem of film education and film literacy of modern students in the system of native education. According to the author, it is important for the following purpose: to develop skills in assessing film text from the point of view of ideology, ethics and aesthetics; to aware the place and function of the film in contemporary culture in the context of other types of art and mass media; to elaborate critical thinking skills; to study the grammar of film language, which makes it possible to understand and decode the figurative language of cinema. Cinematography is a popular way of spreading social, moral and cultural messages. Moreover, cinematography develops emotional and cognitive communication. Due to the fact that every film is a media text, students can learn how to think and analyze it critically. The author proposes to choose the analysis and interpretation of the film as the main methods of film education of students.

The author examines the possibilities of analyzing film texts with high school students, which can be used during art and history lessons. The lesson plans for senior students, devoted to the genre of biopic, material, questions and tasks for work with pupils of high school have been presented.

It is concluded that the Ukrainian films, in particular the genre of biopic, analysis and discussion among students with the help of a competent teacher at art and history lessons will allow students to acquire film literacy. Such awareness will contribute to a better understanding of the complex social and political processes, events and conflict situations that take place in Ukraine.

The author believes that an important point is to develop methodological recommendations for parents as intermediaries in acquiring the basics of media literacy among children, making perspective further scientific and methodological explorations. It is important to provide parents with different strategies for communication with children, depending on the children's age, the content and time of media.

Keywords: cinematography, film literacy, film analysis, biopic, senior pupils.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2019 р.